

[--- Artisták Pesthen és Budapesten \(3. rész\) >>>](#)

Artisták Pesthen és Budapesten.(3. rész)*

A kiállítási évben, 1896-ban nyílt meg a budapesti világkiállítás egyik legnagyobb szenzációja, „Ősbudavár”. Az óriási területen felépített mulatóhely részvénytársaság tulajdona volt. Mármorek István bécsi műépítész tervei szerint épült és igazgatói Décsy és Szekula lettek, főellenőr pedig a kitűnő Reibner Miksa volt.

„Ősbudavára” megnyitása fantasztikus ünnepek keretében történt és még élénken emlékszik Budapesten majdnem mindenki arra a zseniális reklámideára, amellyel Décsy igazgató különvonaton szállította ide a két indiai fakírt. „Ősbudavára” éveken át változó szerencsével, de szilárdan tartotta magát. Utolsó bérlője és igazgatója az Amerikából hazatért ötletes és leleményes Friedmann Adolf volt, aki a nagyszerűbbnél-nagyszerűbb külföldi varieté számokkal ismertette meg Budapest közönségét. A nagy, nyílt színpadon lépett fel a legelső táncospár; Johnson and Dean, a Faraboni-csoport, Rapoli, Carmen-Cita, a tüzes spanyol táncosnő, Little Tich és még számos kiváló művész és művésznő, akik a mi társadalmunkban a legelső helyet foglalják el. Friedmann Adolf áldozatkészsége azonban az idők folyamán teljesen hiábavaló volt, a közönség elpártolt tőle, a nyári mulatóhely ki volt téve az idő viszontagságainak és néhány évi hiábavaló erőlködés után „Ősbudavár” megszűnt létezni. Súlyos csapást mért Friedmannra a főváros vezetősége azáltal, hogy az Állatkert kibővítése folytán elvette a területét, lebontatta az összes épületeket, és jóval messzebb a Hermina-úton jelölt ki számára új területet. Az építkezési költség és egyéb sorscsapások teljesen tönkretették ezt a tündéri nyári mulatóhelyet, amely potom összegért hullott a Meinhardt testvérek kezébe, akik azt más alapokra helyezve, tömegszórakozási helyé varázsolták. Friedmann megpróbált megegyeszer talpra állani és a Szerecsen-utcában rengeteg költséggel építtetett új mulatót, ez azonban nem vált be és rövidesen bezárta. A következő tulajdonos, Wertheimer Lajos azonban évekig a legnagyobb erkölcsi és anyagi sikerekkel vezette tovább. Ez a mai Blaha Lujza színház.

Mikor Somossy Károly megtudta, hogy a kiállítás területén egy részvénytársaság nyári mulatót létesít, ajánlatot tett a részvénytársaság elnökének a mulatóhely kibérelésére.

Kiderült azonban, hogy ahhoz nincs elegendő pénze, mire a vezérigazgatói állásra pályázott. A részvénytársaság elnöke, Popper műépítész azonban kereken kijelentette Somossynak, hogy nincsen hozzá bizalma, mert az az ember, akinek olyan kitűnően jövedelmező vállalata van, mint neki, de a pénzét részben kártyára, részben a nőkre költi, nem tarthat igényt bizalomra, dacára annak, hogy Budapesten ő volna az egyetlen szakember, akire ilyen nagyarányú vállalkozást rá lehetne bízni. És Popper Istvánnak igaza is volt, mert Somossy Károly vagyonokat költött a nála szerződésben levő Edelman Mariennára, a csodaszép Martens nővérekre, Clara della Torre dán énekesnőre, Roger nővérekre és Moraw Adélre. Ha családja vagy barátai szemrehányást tettek neki és rá akarták bírni, hogy pazarlásait szüntesse be, hetykén válaszolta: – Mit tudjátok ti, mennyit ér a szerelem!

Somossy Károly hiúságát mélyen sértette a visszautasítás, bosszút forralt „Ősbudavár” ellen. Összehozott egy pénzcsoportot, mely Budán a Lágymányoson hasonló mulatóhelyet épített „Konstantinápoly Budapesten” címen. Ennek lett a vezérigazgatója és dacára annak, hogy sokkal szebb és ragyogóbb volt ez a mulatóhely, mint Ősbudavára, a hozzáfűzött remények nem teljesedtek be, mert olyan nehezen volt megközelíthető (csakis hajóval), hogy fennállásának második esztendejében be kellett zárni.

Ugyancsak 1896-ban nyílt meg a Rákóczy-úton Löbl és Hajós vezetése alatt a Parisienne című mulató, mely miután benne vagy tíz vállalkozó tönkrement, végre a közkedvelt

kiváló Steinhardt Géza kezébe került, aki ebben a helyiségben aratta művészi sikereit és vetette meg alapját szép vagyonának.

A Folies Caprice dacára annak, hogy nap-nap után zsúfolásig megtelt, még sem állott anyagilag valami fényesen, mert Leitner Henrik a bevételek legnagyobb részét ellőversenyezte és a nőkre költötte. Végül anyagi helyzete annyira megrendült, hogy kénytelen volt főpincérével Keleti Henrikkel társulni és amikor a Rostély-utcából a Révay-utcában levő új díszes színház helyiségébe költözött, a színlapokon az igazgatóságot már Leitner és Keleti jegyezték. Néhány évvel később, Leitner Henriket végkielégítette Keleti és egyedüli tulajdonosa maradt a Folies Capricenak.

Keleti Henrik rendkívül ügyesen adminisztrálta színházát, míg a színpadi részt Rott Sándor és Steinhardt Géza, ez a két istenáldotta művész vezette, akik olyan vonzóerővel bírtak, hogy a közönség nap-nap után zsúfolásig megtöltötte a helyiséget és hálásan tapsolt a mulattató műsornak. Itt működtek még Springer és Glinger, Werner Móni, Gerő Józsi, Pfeiffer Móricz, Werner Tercsi, stb. valamennyien elsőrangú művészek. Ott működött a soha el nem homályosodó emlékü Weisz Josefina és méltó utódja Kmoch Jozefina, a ragyogó tehetségű csodaszép Türk Berta, Schindler Gizella és sokan mások, akik a korán és tragikus módon elhunyt dr. Haász István nagyszerű bohózataiban annyi briliáns szerepet játszottak.

Somossy Károlynak szűk lett a Nagymező-utcai Orfeum helyisége és ugyanazon a helyen hatalmas színházat akart építeni, olyat, mely párját ritkítja Európában. Összeköttetésbe lépett ismét régi barátaival és jóltevőivel, akiktől újra sikerült kétszáz-háromszáz százalékra pénzt kapnia. A színház fel is épült Hellmer és Fellmer színházépítők tervei szerint a Nagymező-utca 17. Szám alatt. Megnyitáskor a közönség lelkes óvációban részesítette a zseniális igazgatót, mert olyan műsort produkált, amely akkor páratlanul állott Európa varieté színpadain. Fénykorát érte akkor Somossy orfeuma. Nála működtek Modl József, Schenk Márton, Rück Nándor, starja pedig Carola Cecilia volt. A nagyszerű varieté műsor mellett Somossy gyönyörűen kiállított operettek hozott, melyeknek híressége volt a szépségekből összeállított női kar, melyet csakis a női szépségek iránt annyira fogékony Somossy Károly tudott beállítani. Itt került színre Rajna Ferencz „Frauen-batallion” című operettje, a főszerepben Carola Ceciliával és Werner Mónival. Azután színre került „Bogár Imre”, „Démon Gold” című balett és még sok-sok kitűnő operett, amelyekben Carola Cecilián és Werner Mónin kívül feltűnt és nagy sikert aratott az akkor még ifjú, elegáns és jóképű Seidl Albert énekes, táncos és színész. Továbbá itt kezdték pályafutásukat a női karban Rienzi Mariska, Récsy Mariska, Kovács Ilonka, Schwarz Mici, Léderer Tercsi, Planer Tercsi és még sok-sok más szépség, akik még ma is, amikor nevük tollam hegyére kerül, gyorsabb keringésbe hozzák véremet.

Somossy Károlyt a rengeteg uzsora kamatok és egyéb anyagi csapások teljesen tönkretették, úgy, hogy kénytelen volt Orfeumát 1899-ben Albrecht Károly vendéglősnek átadni, aki neki napi húsz forint bért fizetett. Albrecht után Waldmann Imre vette át az Orfeumot, aki Somossyt teljesen végkielégítette. Ezen a pénzen Somossy a Király-utcában új orfeumot építtetett, ahol azonban teljesen tönkre ment és egy évvel később mindenkitől elhagyatva, nagyon szerényen berendezett hónapos szobában fejezte be zaklatott életét. A Király-utcai Orfeumból pedig, a mai Királyszínház lett.

* Békásy Jenő és Seidl Albert (szerk.) *Jubileumi Album 1897-1922* Kiadja a Magyarországi Artista Egyesület 25 éves fennállásának emlékére (38-41. o.)